

Barnekonvensjonen og barnets stemme i opplæringen

November 2020

Sammen om oppdraget - Matematikksenteret

Lise Raffelsen Hope og
Silje Steinardotter Hasle

 Barneombudet

Uten mål og mening?

Barneombudets rapport om spesialundervisningen i grunnskolen

- Utbytte
- Skolemiljø
- Medvirkning

Barneombudets fagrapport 2017

UTEN MÅL OG MENING?

Barneombudet
Elever med
spesialundervisning
i grunnskolen

Når elevene ikke blir hørt, går skolen glipp av viktig kunnskap

Fra rapporten

«De bare gjorde det de trodde var best. De spurte ikke hva jeg syntes om undervisningen. De har aldri spurt hva jeg syntes om assistentene. Spurte ikke om jeg syntes det var noe hyggelig eller om de gjorde det og det riktig. Det var ting jeg ville fortelle, men jeg visste ikke hvem jeg skulle fortelle det til. Jeg ville ikke si det til den personen, jeg stolte jo ikke på den, for jeg liker den jo ikke»

Jente 14 år, med autisme

Retten til å bli hørt – barnekonvensjonen artikkel 12

Barn har rett til å fritt gi uttrykk for sine synspunkter i alle forhold som vedrører dem...

FNs barnekomité, generell kommentar nr 12

11. Partene skal oppmuntre barna til å danne seg synspunkter på et fritt og selvstendig grunnlag og sørge for et miljø som gjør det mulig for barna å utøve retten til å bli hørt.

105. Respekt for barnets rett til å bli hørt i utdanningssammenheng er grunnleggende for realiseringen av retten til utdanning.

133. Dersom barnas deltakelse skal være effektiv og meningsfylt, må den forstås som en prosess, og ikke som en individuell engangsforeteelse.

FN

CRC

**Konvensjonen om
barnets rettigheter**

Distr.
GENERELL

CRC/C/GC/12
20. juli 2009

KOMITEEN FOR BARNETS RETTIGHETER
Komiteens femtiførste sesjon
Genève, 25. mai - 12. juni 2009

GENERELL KOMMENTAR NR. 12 (2009)

Barnets rett til å bli hørt

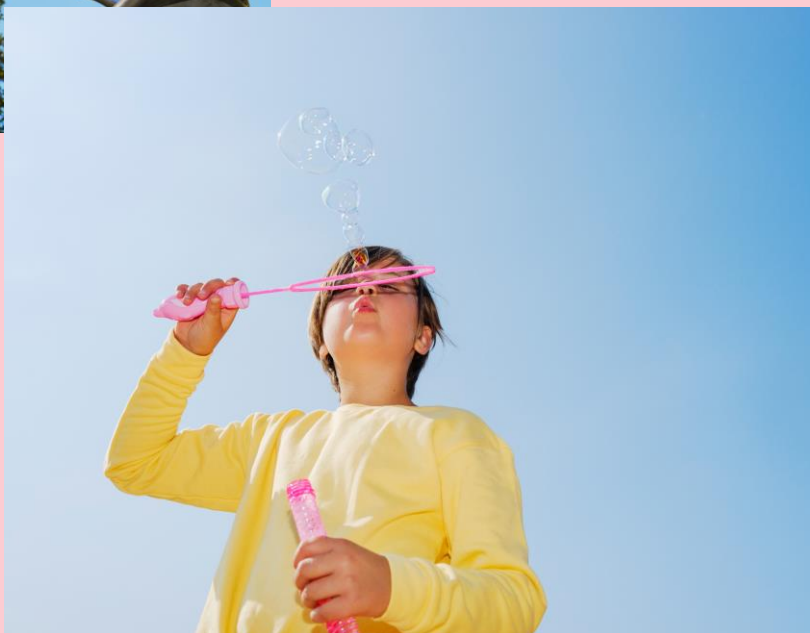

Grunnleggende prinsipper

Alle prosesser der ett eller flere barn blir hørt eller deltar, skal være:

- Åpne og informative
- Frivillige
- Basert på respekt
- Relevante
- Barnevennlige
- Inkluderende og ikke-diskriminerende
- Støttet av opplæring
- Sikre og sensitive
- Ansvarlige

FNs barnekomite, generell kommentar nr. 12

Retten til medvirkning og barnets beste

- FNs barnekomité har sagt at de to artiklene (3 og 12) utfyller hverandre
- Barnets **mening** er et sentralt moment i barnets beste
- Art. 3 (barnets beste) kan ikke bli riktig anvendt uten at kravene i art. 12 (barnets rett til å bli hørt) er oppfylt
- Art. 3 forsterker betydningen av art. 12 ved å understreke barns sentrale rolle **i alle beslutninger** som gjelder deres liv

Til barnekonvensjonens art. 12

- Barnet har rett til å bli hørt i alle forhold som vedrører det, blant annet all saksbehandling
- Barnets mening skal tillegges behørig vekt
- Spesialundervisning er et forhold som vedrører barnet

En rett, ingen plikt

- Art. 12 gir barnet en rettighet, men pålegger ingen plikt til å uttale seg
- Forholdene skal legges til rette slik at det ikke føles som en byrde

Elevens rett til informasjon

- På forhånd, før samtalen - for å vite hva det gjelder og kunne gjøre seg opp en mening
- For å skjønne hvordan det foregår
- Etterpå - om hva som ble bestemt, med forklaring

Elevens mening

- Sentralt moment i elevens beste vurdering
- Aktør i egen sak

Vilkår: ”i stand til å danne seg egne synspunkter”

- Ingen nedre aldersgrense i art. 12
- Skolebarn er i stand til å danne seg synspunkter på undervisning, på spesialundervisning - andre forhold.
- Det er nok at barnet har en mening om deler av det aktuelle spørsmålet

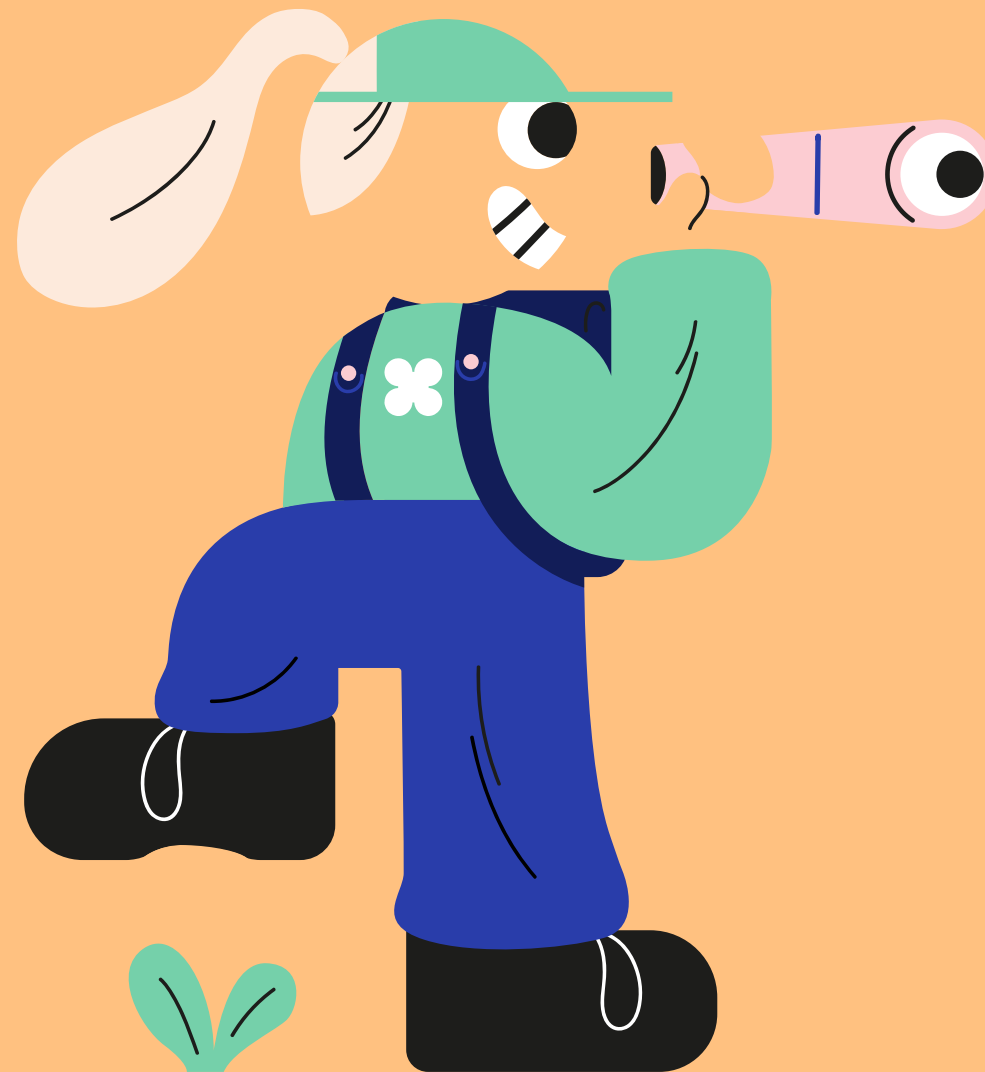

Barnekonvensjonen og opplæring

Barnekonvensjonen skal **garantere** at alle barn nyter godt av grunnleggende menneskerettigheter. Opplæring er en slik rettighet – regulert i barnekonvensjonen art 28 og 29.

Retten til opplæring gjelder alle barn, uavhengig av deres evner og forutsetninger. Det stilles krav til at opplæringen må tilpasses den enkeltes behov. (Barneombudets fagrappport 2017 Uten mål og mening?)

Retten til opplæring må ses i sammenheng med barns øvrige rettigheter etter barnekonvensjonen (rett til helse, frihet fra vold og krenkelser, ikke bli utsatt for diskriminering.....)

Spørsmål til diskusjon

- Hvordan kan barnekonvensjonens grunnleggende prinsipper oppfylles i skolen og PPT sin praksis?
- Hva skal til for at elevens stemme gjenspeiles:
  - planlegging av undervisningen?
  - i timene?
  - i evaluering av undervisningen?

En elevsentrert PP-tjeneste

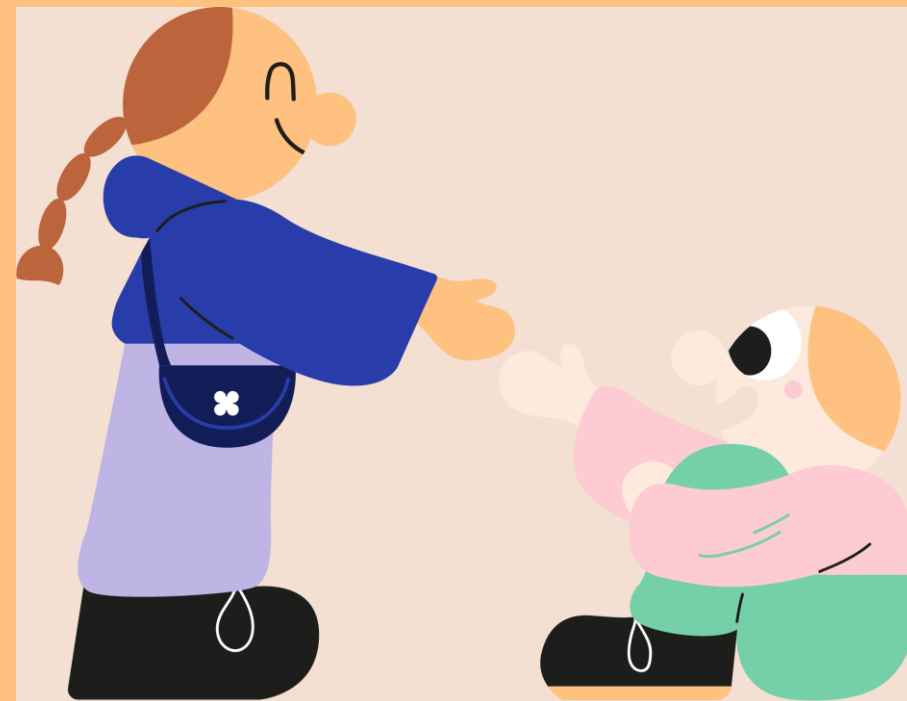
«En elevsentrert PP-tjeneste legger stor vekt på elevenes syn i møtet med eleven, foreldrene til eleven og skolen.

Den pedagogisk-psykologiske rådgiveren behandler eleven som et subjekt, og inngår dermed i en likeverdig relasjon til eleven.

Eleven er fullt informert om og har gitt sitt samtykke til alle sider ved den sakkyndige vurderingen.

Tilbudet om spesialundervisning blir så langt som mulig utformet i samarbeid med eleven og det blir lagt stor vekt på elevens synspunkter.

PP-tjenesten begrunner tilfeller hvor hensynet til barnets beste innskrenker elevmedvirkningen»

Strandkleiv 2017:

<http://www.elevsiden.no/rettigheter/elevsentrertPP-tjeneste>

Barneombudet